

NEM VAGYOK MEGÉRTŐ LEDERER IRÁNT

A *Tiszatáj* 1973/3. számában Ó. L. azzal tisztelt meg, hogy véleményét mondott *Meztláb a szentegyházban* című cikkgyűjteményéről. Sem dicsérő, sem elmarasztaló megjegyzései nem keltek bennem válaszlási kedvet, ezért hallgatnék is, ha egyik kitétele nem merítené ki a véres félreolvasás fogalmát. Ó. L. ugyanis egy mondatomban valamiféle általános hatalomellenességet vélt felfedezni, s ez ellen így érvelt: „Fekete másutt éppenhogy megértő a hatalommal szemben. Amikor arról beszél, hogy Lederer a neki macskazenét adó ifjak közé lövet, zárójelben megjegyzi: »mit is tehetne egy hatalommal rendelkező férfiú, ha a csöcselék gúnyolni merészeli.«”

Mivel nem áltathatom magam azzal, hogy a *Tiszatáj* minden olvasója ismeri szóban forgó cikkemet, ezúton kell közölnöm, hogy Ó. L. megállapításaival ellentétben nem tanúsítok és sohasem tanúsítottam semmiféle megértést a márciusi ifjakra lövető Lederer és általában a ledereri „hatalom” iránt, továbbá nem tekintem „csöcseléknek” a márciusi ifjúságot. Félreolvasott mondatom egyértelműen ironikus jellegű. Ezt az Ó. L. által elhagyott, s Lederert „bősz hadfinak” minősítő jelzőm, s a mondat egész környezete igazolja (l. a 156. lapot). Némi eligazítást nyújthat szövegem értelme felől egész munkásságom is.

FEKETE SÁNDOR

AZÉRT MÓGA PÉLDÁJA IS PÉLDA

Szegyienek magánpörrel folyóirathelyet rabolni. Ezért röviden:

Nyilvánvaló, hogy Fekete Sándor egész tanulmánykötetében a márciusi szellem pártján áll. Csakhogy — s a *globális dicséret* árnyékában erről igyekeztem kritikámban *tárgyszerűen* szót ejteni — *olykor* hamis a hang, pontatlan a fogalmazás, az érvelés látványos, de nem érvekből fakad, a példák szelekciója önkényes, és a fogalmazás olyan utalásokkal és általánosításokkal terhes, amelyeket Fekete a maga elméleti rendszeréből erőltet a témára. A témát a szerző gondolataival így túlburjánkoztatni szerénytelenység és célszerűtlen — ezt megírtam magában a kritikában is („A homályos utalásokat éppen azok fogják a legkevésbé érteni, akiknek a könyv készült.”), és példákat is hoztam állításaimra.

Ezek között egyik volt a Lederer-sortűz — a példaválasztás önkényességét kívántam illusztrálni vele, azt, hogyan emeli ki a szerző a történelem eseménytárából az önmaga mondandójához illeszkedő példát, ezzel teljes bizonyosságot szerezvén a *maga* igazára. A kipellengérezett idézetet megelőző mondat („Fekete másutt éppenhogy megértő a hatalommal szemben”) éppen úgy epés és fonákjára fordított megjegyzés, oldalvágás, mint a Feketéé, amikor azt kérdezi: Mit is tehetne egy hatalommal rendelkező férfiú, ha a csöcselék gúnyolni merészeli? — Lő: sandít ki a kérdésből a — hatalomra egyáltalán nem hízogó — válasz. Csakhogy — s engem ez érdekelt, én ezt *kritizáltam* — a „mit is tehetné”-ben rejtőző általánosítás, a Lederer példájával kikövezett út az általánosításhoz *hamis*, és ezért a — *nyilvánvaló* — sanda gúny is *alap-talan*. Mert egyáltalán nem *kellett* a márciusi ifjakra löni; nagyon is és igenis *lehetett* velük a puska ravasza mögül *másképp bánni*. Úgy *például*, mint ahogy Móga tette (említettem a kritikában): Lábhozi-t vezényelt, és elvonult a katonáival. *Nem lövetett*.

A Lederer-idézet szerepe a Fekete-írás alaposság-, megalapozottságvizsgálója, amolyan statikai kérdőjel volt, nem pedig annak eldöntése, hogy Fekete Sándor „megértő-e a hatalommal szemben”, vagy nem. 48 *ürügyen* ezt tárgyalni — tiszteletlenség lenne.

ODOR LÁSZLÓ

